

КОМУНІКАЦІЙНИЙ ПРОЦЕС ЯК ЕЛЕМЕНТ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ ТА ВПЛИВУ НА МАСИ

Процес комунікації є невід'ємною складовою сучасного суспільного життя. Кожний комунікаційний елемент відіграє свою роль у впливі на маси. До таких комунікаційних елементів на сучасному етапі можна зарахувати соціальні медіа, є чинником, який впливає на доленосне прийняття рішення щодо існування певних політико-державницьких складових, елементів управління та виведення інформаційно-комунікаційних процесів на новий суспільний етап. Тим більш світ переживає інформаційні битви, які є постійними, саме вони спонукають суспільство обмінюватися тією чи іншою інформацією.

Ключові слова: війна, світ, держава, конфлікт, бойові дії, інформаційна війна, глобалізація, комунікаційні процеси, інформація, спілкування, суспільство.

I. Вступ

Характерною особливістю сучасних комунікацій є те, що більша частина суспільства не спроможна аналізувати та проводити паралелі між тим, що було, що є, що буде. Адже кожний незначний інформаційно-негативний «вкид» впливає на свідомість та підсвідомість мас.

Кожний новий елемент комунікації у фахових руках стає елементом інформаційної зброї, яка в умовах гібридного застосування, під час ведення локальних сучасних воєнних конфліктів є невід'ємною складовою впливу на населення ворожої сили. Ефективно побудувавши мережу або систему засобів масової інформації, підконтрольних одній із сил, що ворогують, можна досягти вражаючих результатів по впливу на свідомість населення. Такий підхід комунікаційного впливу на масову свідомість не є короткотривалим процесом. Для досягнення результатів у дестабілізації внутрішньопсихологічного стану суспільства та взяття під контроль підсвідомості, а в подальшому свідомості потрібен час. Програмування накопичення потрібної інформації може тривати доти, поки в певний момент оператор-куратор інформаційного напрямку-потоків не запустить процес у дію. Запуск – активізація процесу підконтрольності суспільства – може бути здійснений різними способами: через телебачення, радіо, соціальні мережі, пресу, а також так званий людський фактор.

Довготривале створення образу винного елемента в певних або й у всіх випадках проблемного життя суспільства призводить до того, що суспільство втрачає пильність і ніяк не хоче помічати явних ознак позитивних чи негативних зрушень у розвитку суспільно важливого життєвого напрямку. Через такий вплив на свідомість суспільства в останнього вимикається елемент аналізу та контролю за сприйняттям навколишнього середовища. Суспільству не дають правильно робити свій вибір.

II. Постановка завдання та методи

Мета статті – дослідити можливі системи впливу на суспільство через елементи комунікації та захист від них під час інформаційних війн в умовах глобалізаційних процесів.

Під час дослідження використано методи аналізу, синтезу, узагальнення, порівняльний для визначення впливу елементів комунікації під час інформаційних війн в умовах глобалізаційних процесів.

III. Результати

Маніпулятивні дії щодо впливу на маси набирають обертів унаслідок швидкого накопичення та розвитку інформаційних технологій.

Щодня суспільство наближається до ери цифрового суспільства. Тобто до того часу, коли вирішувати за громадськість будуть інформація та комунікаційні елементи через соціальні медіа, радіо, телебачення, Інтернет. Вони стануть найближчим часом основними, а можливо, і головними елементами управління суспільством. Проблема глобальної інформатизації суспільства полягає в тому, що за маси будуть приймати рішення окремо взяті маніпулятор-оператори соціальних інформаційних мереж, яким не потрібна буде окрема думка кожної особистості.

Такий елемент маніпулятивного впливу на маси визначає інформаційну безпеку Держави, адже неспроможність громадян виділити елемент маніпуляції можна використовувати у вла-

сних інтересах або в інтересах держави-ворога, при цьому людина як елемент маніпуляції розуміти своє використання в нечистих технологіях не буде. Згідно із законодавством «інформаційна безпека» – це стан захищеності життєво важливих інтересів людини, суспільства і держави, при якому запобігається нанесення шкоди через: неповноту, невчасність та невірогідність інформації, що використовується; негативний інформаційний вплив; негативні наслідки застосування інформаційних технологій; несанкціоноване розповсюдження, використання і порушення цілісності, конфіденційності та доступності інформації [1].

Осмислення феномену «національної інформаційної безпеки» неможливе без відповіді на питання: чиєї безпеки? Адже навіть у найпростішому випадку, розглядаючи «вертикальну» політичну структуру суспільства, можна виокремити інформаційну безпеку держави, правлячого угруповання (партії, еліти, владного істеблїшменту тощо), «нації» (народу чи населення) та окремого громадянина країни. Ці «інформаційні безпеки» далеко не завжди збігаються й часто суперечать одна одній [2, с. 104].

Розглядаючи деякі основні поняття маніпулятивного впливу, можна виокремити такі впливи на маси, як інформаційний вплив, інформаційно-технічний вплив, інформаційно-психологічний вплив, сугестія (навіювання), спеціальні інформаційні операції, акції інформаційної агресії, інформаційні війни та інформаційна зброя.

Інформаційний вплив – це організоване цілеспрямоване застосування спеціальних інформаційних засобів і технологій для внесення деструктивних змін у свідомість особистості, соціальних груп чи населення (корекція поведінки), в інформаційно-технічну інфраструктуру об'єкта впливу та (чи) фізичний стан людини. Інформаційний вплив варто поділити на інформаційно-технічний та інформаційно-психологічний впливи [3, с. 16].

Інформаційно-технічний вплив (ІТВ) – це вплив на інформаційно-технічну інфраструктуру об'єкта з метою забезпечення реалізації необхідних змін у її функціонуванні (зупинка роботи, несанкціонований доступ до інформації та її викривлення (спотворення), програмування на певні помилки, зниження швидкості оброблення інформації тощо), а також вплив на фізичний стан людини. ІТВ становить загрозу безпеці інформаційно-технічної інфраструктури та фізичному стану людини.

Інформаційно-психологічний вплив (ІПсВ) – це вплив на свідомість та підсвідомість особистості й населення з метою внесення змін у їхню поведінку та світогляд. Базовими методами ІПсВ є переконання й навіювання.

Переконання звернене до власного критичного сприйняття дійсності об'єктом впливу. Воно має певні алгоритми впливу:

- логіка переконання має бути доступною для інтелекту об'єкта впливу;
- переконання варто здійснювати, спираючись на факти, відомі об'єкту;
- переконлива інформація повинна містити узагальнювальні пропозиції;
- переконання має містити логічно несуперечливі конструкти;
- факти, що доносяться до об'єкта впливу, повинні мати відповідне емоційне забарвлення.

Навіювання, навпаки, спрямовано на суб'єктів, які некритично сприймають інформацію. Його особливостями є:

- цілеспрямованість і плановість застосування;
- конкретність визначення об'єкта навіювання (селективний вплив на певні групи населення, що враховує їхні основні соціально-психологічні, національні й інші особливості);
- некритичне сприйняття інформації об'єктом навіювання (навіювання засноване на ефекті сприйняття інформації як інструкції до дії без її логічного аналізу);
- визначеність, конкретність поведінки, що ініціюється (об'єкту необхідно дати інструкцію щодо конкретних його реакцій і вчинків, які відповідають меті впливу).

Навіювання або сугестія – це процес впливу на психіку людини, пов'язаний зі зниженням свідомості й критичності при сприйнятті навіяного змісту, який не вимагає ні розгорнутого особистого аналізу, ні оцінки спонукання до певних дій. Суть навіювання полягає у впливі на відчуття людини, а через них – на її волю і розум [3, с. 16].

Попри все, головним об'єктом ураження залишається людина, прихований вплив на яку здійснюється через її нервову систему та психіку, здебільшого на підсвідомому рівні. При цьому використовується подвійна природа інформації. Так, «комфортна» на рівні психологічного сприйняття інформація може спричинити шкоду на психосоціальному рівні чи, навпаки, «цікава» – призвести до неусвідомлюваних психологічних негараздів, стимулюючи девіантну поведінку особи та руйнуючи позитивні соціальні тенденції в суспільстві. Цілеспрямований інформаційний вплив на населення передбачає панівне становище суб'єкта ІВ у всіх сферах життєдіяльності іншої держави: економічній, політичній, психологічній, релігійній, науково-технічній, мистецькій, а також міжнародних і міжнародних зв'язків [4, с. 31].

IV. Висновки

Зазначені технології маніпулятивного характеру у сфері комунікативного спілкування мають комунікаційно-інформаційні системні складові, які використовують політики та військові для виконання поставлених перед собою завдань. Кожна сфера суспільного життя, де головними виступають маси суспільства, зазнає маніпуляцій та впливу. Якщо взяти глибше значення інформації як такої, доходимо висновку, що її соціальне значення в суспільстві піднімається на вищий рівень. Такий розвиток подій породжує нову форму суспільства – як «інформаційне суспільство», у життєдіяльність якої вже тісно вплелася інформаційно-комунікаційна складова, яка охопила різні галузі спільноти. Проте розглядати інформаційне суспільство слід не як явище, що вже відбулося, а як процес, що пов'язаний із різними сферами життєдіяльності людства: економікою, правом, організацією публічної влади, політикою, соціальною сферою тощо [5, с. 18].

Список використаної літератури

1. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки: Закон України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2007. № 12. Ст. 102. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-16#n4> (дата звернення: 12.04.2019).
2. Полтораков О. Політична проблема забезпечення інформаційної безпеки України. *Комунікація і дисконунікація в умовах розвитку сучасного інформаційного суспільства*: матері. Всеукр. наук.-практ. конференції. 24 квітня 2015 року. Чернівці, 2005. С. 104.
3. Петрик В. М., Присяжнюк М. М., Компанцева Л. Ф., Скулиш Є. Д., Бойко О. Д., Остроухов В. В. Сугестивні технології маніпулятивного впливу: навч. посіб. / за заг. ред. Є. Д. Скулиша. 2-ге вид. Київ: ВІПОЛ, 2011. 248 с.
4. Кормич Б. А. Інформаційне право: підручник. Харків: БУРУН і К., 2011. 334 с.

References

1. About the main ambush of rozvitka of the information organization in Ukraine for 2007–2015: Law of Ukraine (2007). Regions of the Supreme for the sake of Ukraine (VVR), 12, 102. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-16#n4> (in Ukrainian).
2. Poltorakov, O. (2005). Politichna problem of safeguard information security bezpeki Ukraine. *Communion and discomunity in the minds of development of information and information*: materials. All science.-practical. Conferences 24 April 2015. Chernivtsi, 104 (in Ukrainian).
3. Petrik, V. M., Prisyazhnyuk, M. M., Kompantseva, L. F., Skulish, E. D., Boyko, O. D., Ostroukhov, V. V. (2011). Sugacious technologies manipulatory energy: tutorial / for ed. E. D. Skulish. 2nd view. Kyiv: VIPOL. 248 p. (in Ukrainian).
4. Kormych, B. A. (2011). Information law: a textbook. Kharkiv: BURUN and K. 334 p. (in Ukrainian).

Стаття надійшла до редакції 04.05.2019.

Стародуб С. А. Коммуникационный процесс как элемент информационной войны и влияния на массы

Процесс коммуникации является неотъемлемой составляющей современной общественной жизни. Каждый коммуникационный элемент играет свою роль во влиянии на массы. К таким коммуникационным элементам на современном этапе можно отнести социальные медиа. Каждый современный элемент коммуникации является фактором, влияющим на судьбоносное принятие решения о существовании определенных политико-государственных составляющих, элементов управления и выводе информационно-коммуникационных процессов на новый общественный этап. Тем более мир переживает информационные битвы, которые являются постоянными, именно они побуждают общество обмениваться той или иной информацией.

Ключевые слова: Война, мир, государство, конфликт, боевые действия, информационная война, глобализация, коммуникационные процессы, информация, общение, общество.

Starodub S. A. Communication Process as an Element of Information Warfare and Impact on the Masses

Research methodology. *The study used methods of analysis, synthesis, generalization, comparative to determine the impact of communication elements during information wars in the context of globalization processes.*

Results. *The communication process is an integral part of modern social life. Each communication element plays its role in influencing the masses. To such communication elements at the present stage it is possible to allocate social media developed on the expanses of the Internet system. Each modern element of communication-communication, the transmission of this or that*

information is a factor affecting the fateful decision-making, the existence of certain political-state constituents, elements of management and the emergence of information and communication processes for a new social stage. The more the world is experiencing information battles that are permanent, it is these battles that urge the public to exchange one or another information that has both a negative and a positive phenomenon in communication spheres.

Novelty. *Such influences on the masses as information, information-technical, informational-psychological, suggestion (suggestion), special information operations, actions of information aggression, information wars and information weapons are distinguished and their peculiarities are traced on the example of the current situation in Ukraine. The use of manipulative technologies in the field of communicative communication is characterized by communication and information system components that are used by politicians and the military to accomplish their tasks.*

The practical significance. *The research results can be used during the development of events of formation of information communications.*

Key words: *war, world, state, conflict, fighting, information war, globalization, communication processes, information, communication, society.*